

Han vet allt om Drängsmark

★ Ur en gamla byskatan, förvarad i Folkets hus, plockar Simon Wallmark fram gamla skrifter om sin by.

En by i Västerbotten under uppbyggnad, förändring och omvandling. Det är Drängsmarksby som Simon Wallmark vet mycket om. Han känner byns historia och har gjort anteckningar om dess historiska bakgrund och de släktled som sedan 1500-talet i upp till 14 generationer bott och verkat i byn.

Wallmark nämner i sina anteckningar att det med största sannolikhet bott folk i byn redan på den tiden då kronan ägde all mark. Då kom folk från olika håll, slog sig ned vid åar och vattendrag. Utan skanderätt byggde de kåtor eller härbren och levde på jakt och fiske. Inte minst bevisas detta av fynd strax söder om byn där en grupp på 24 rösen av ett egendomligt slag finns. Vid undersökningar har man där funnit ben efter större däggdjur, en del källrestier, bryne av rödaktig sandsten, en valformad altpad sten och delar av en glastallrik.

Enligt intendent Ernst Westerlund torde detta vara lapiska lämningar. Från Stormark och Drängsmark förvaras på Skellefteå museum en rättegad mejsel, tresidig spets, flintyxsa och pil högot som liknar en kvarnsten. Den senare måste härröra sig från tiden före skvaltkvarnarna.

PERGAMENTBREV

Före år 1500 finns inga anteckningar om bebyggelse, men innan dess måste en by ha börjat växa upp. Enligt ett pergamentbrev i Uppsala universitetsbibliotek finns namnet Drängsmark daterat 2 augusti 1500.

Tidevarv komma, tidevarv försvinna, släkten följa släktens gång...

Här nämns några släkten från mitten av 1500 till 1700-talet. I en av Skellefteå landsförsamlings kyrkoböcker hittades ett namn. Lars född 1550, bonde i Drängsmark, hans ättling i femte generationen Lars Persson född 1632 "mycket kunnig". Erik Larsson av sjätte generationen "kunde hela Svebilis katalakes" och hans son Lars född 1727, den förste som antog namnet Wallmark var "lantmätare i Skellefteå". I rätt nedstigande led finns av denna släkt numera i Drängsmark den 13:e generationen.

gift tre gånger. Hans son Jakob Olofsson född 1767, och hans familj gick ett tragiskt öde till mötes. Genom en serie dödsfall år 1809, sannolikt efter finska krigets härjande rödsot, som kulminerade de två månader av led enligt uppgift alla personer i familjen, som i stort sett plånades ut.

Eftersom tiden gick utökades bebyggelsen genom att familjernas antal och storlek ökade. Man byggde de så kallade Västerbottersgårdarna och ladugårdar. Dessa gårdar uppfördes mest mellan 1600-1800-talen. Av dem finns i dag endast tre kvar alla uppförda under 1800-talet.

Sedan jordbruket kommit så långt att man kunde producera spannmål, byggdes vid bäckar små enkla så kallade skvaltkvarnar vilka krossade kornen till ett slags mjöl. Dessa kvarnar förbättrades med tiden till skradkvarnar och siktvarnar, vilka malde finare mjöl till matlagning. Till kreatursfoder hade man sammalningskvarnar eller gröpkvarnar. Dessa kvarnar användes ända in på 1940-talet, då de avlöstes med elektriska kvarnar.

även en grupp egna företagare, nantverkare, byggnadsarbetare m. m. De har i huvudsak bott i södra byn. Men under de senaste decennierna har dessa övergått till andra yrken eller industriarbete.

Under den utveckling som skett särskilt på 1900-talet har också befolkningssiffran förändrats. Under förra hälften av seklet ökade antalet personer till att på 1950-talet utgöra 800, men har sedan minskat till idag 500 beroende på utflyttning och minskat barnantal. På sista tiden har en förändring skett i det att unga familjer kommer tillbaka, en del födda i byn, för att bygga och bosätta sig där. Somliga köper äldre fastigheter som repareras. Andra bygger nytt på det bostadsområde som kommunen ordningställt. Många står i bostadskö och förhoppningen är att området snart upplåtes för bebyggelse.

LEVANDE

Vi som har bott här under flera decennier och sett förändringar och omvandlingar av skilda slag är glada över att vår by får fortleva. Det talas och skrivs om en levande landsbygd. Det har vi förnånen att få uppleva ännu i vår by. Vi har våra ångar runt i byn, och områden runt omkring där traktorerna är i full svedsättning, starkt under sommardag och skördetid. En vanlig syn är också kreatur betande vid gårdarna. När man till sist förälskas fram et-

ter byvägarna, först genom norra byn med den äldsta bebyggelsen, finns bondgårdar där man känner doften från ladugårdarna, sådana de varit under hundra sekler. Men man saknar Västerbottersgårdarna, som man minns dem på de flesta bondgårdarna inom byn.

Vi cyklar genom södra byn på en 2 km lång björkallé, planterad för 40 år sedan av den välkände trädgårdsodlaren Adolf Hedqvist. Där ser man haps vackra trädgårdsanläggning och samtidigt iakttagas under vägen alla de 15 ålet vackra fastigheter som uppförts under 1930-talet.

En vacker syn! Då trivs man på landsbygden!

ANNA-LISA SANDBERG

★ Drängsmarks Folkets hus är nyrenoverat och nyttjas flitigt av både gamla och unga.